

פניני הפרשה

אחרי-קדושים

עלון מס' 1186

שנה כ"ד התשפ"ג

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216
כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

קדושת המצוות

את משפטי תעשו ואת חוקותי תשמרו ללכת בהם – רש"י מפרש ש"משפטים" אלו דברים שכליים, ו"חוקותי" אלו חוקים שהנם גזרת מלך והאדם אינו מבינם בשכלו, כגון אכילת חזיר ולבישת שעטנז. ע"כ. ויש להבין מדוע הוסיף הפסוק "ללכת בהם", הרי כבר נאמר "תשמרו"? מסביר האור החיים הקדוש: "על דרך מה שאמר התנא האלהי רבי שמעון בר יוחאי ע"ה (זוהר ח"א ק"ע ע"ב) כי רמ"ח אברי האדם ושם"ה גידיו הם כנגד מצוות עשה ולא תעשה, ובעשות האדם מצוה באותו אבר שנעשית המצוה, שורה בו שם הוי"ה יתברך. הראת לדעת כי בעשות המצוה, נעשה האדם מרכבה לשכינה ומתהלך ה' בתוכו, וזה אמר 'ללכת בהם', וחזר ופירש מי הוא ההולך בהם, ואמר 'אני ה'', וכאילו אמר ללכת אני ה' בהם, והוא סוד (שמות כה, ח) 'ושכנתי בתוכם'". לפי זה, כשמקיים מצוה בשלמות הכוונה, זוכה להשראת שכינה בגופו, ויש לו סיוע להמשיך בעבודת ה', ולעלות מעלה מעלה בתורה וביראה.

*

מסופר על הגאון הצדיק רבי סלמן מוצפי זצ"ל, שבצעירותו לאחר שחלה אביו ומצבה הכלכלי של משפחתו היה קשה, החל לעבוד כעוזר וכשליח של הגביר מנחם דניאל ז"ל (ראש הקהילה היהודית בבגדד). דניאל שנוכח בהצלחתו של ר' סלמן, ייחד לו חדר במשרדו לנהל את ספרי החשבונות, והציע לו לנהל את עסקיו שמעבר לים. ר' סלמן למד אנגלית, טורקית וצרפתית, מונה למנהל הראשי ומנהל חשבונות ראשי, עמל 8 שעות בתורה 8 שעות במשרד, ובכל ראש חודש מסר לאחד מראשי הישיבה ב"מדרש בית זילכה" משכורת מלאה עבור אחד האברכים מבלי שידע את מקורה.

פעם, בצהרי יום השבת, כשהיה עוסק בתורה, נקרא בדחיפות כדי לחתום על עסקה עם הקונסול הבריטי. בתחילה חשב שלא להגיע, אך במחשבה שניה החליט לקדש שם שמים ברבים. הוא קם והלך, והגיע בבגדי השבת לבית הגביר, ולאחר אמירת שלום כראוי, פנה אליהם ואמר בחשיבות ובכבוד: יהודי אני, ואת מצוות אלוקי אני שומר! בעוד שלש שעות יוצאת השבת, ורק אז אוכל להתפנות אליכם".

מלווי של הקונסול נדהמו מדבריו, אך הקונסול קד בפניו והשיב: מכבדים אנו את אמונתך, וממתינים לך. שב רבי סלמן ללימודו, ואכן העסקים המתינו עד צאת השבת. לימים סיפר, כי מעולם לא חש קדושה עצומה כבאותה שבת, בה ידע כי כל הנכבדים הגויים ממתינים ליהודי השומר שבת.

מָפֵל מְלֻמְדֵי הַשְּׁפָלָתִי	עֵצָה טוֹבָה
<p>מָה לִּמְדִים מִ – תְּרוּמַת דָּם אַחֲרֵי שֶׁתּוֹרְמִים דָּם, לֹא עוֹבֵר זְמַן רַב עַד שֶׁתְּגוּף מִשְׁלִים אֶת פְּמוֹת הַדָּם שְׂיִצְאָה. כָּסֶף נִקְרָא בַּתּוֹרָה "דָּמִים" – כְּשֶׁתּוֹרְמִים כָּסֶף לְצַדָּקָה, לֹא עוֹבֵר זְמַן וְהַקֶּב"ה דוֹאֵג שֶׁהַכָּסֶף יִחְזֹר בַּתּוֹרָה. (הַגָּאוֹן רַבִּי מוֹשֶׁה יִחְזַקְאֵל זצ"ל).</p>	<p>כדי ליצור אורה מרוממת ומכובדת בשולחן השבת, השקיעו מראש בנראות של שולחן השבת - במפה מפיות וכלים נאים ומהודרים. (ר' יובל גולדן הי"ו)</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"כל אותם המתעסקים רק בצרכי העולם הזה, דהיינו לאסוף הון וממון בלי לשים לב לחיי העולם הבא, הם תועים מדרך השכל וחושבים שהגיעו והשיגו מטרתם, אך טועים ותועים הם, כי לא יועיל הון ביום עברה אחרי פטירת האדם... ועל כיוצא בזה אמר המשורר 'הם חשבו כי לחפצם נגעו והם לריק יגעו'".
("מגיד חדשות" ח"י דרוש כ"ה).

נקודת חן / עובדיה חן

שבת - שלום

לעסוק כלל בחיי שעה, נלמדה גם מהשבת שכדי לזכות בה לקדושה ולנשמה יתירה יש לשבות בה מכל מלאכה. אולם בשעה שראו את הזקן מכבד את השבת בחביבות גדולה, ולוקח שני הדסים אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור, הבינו שמעלת השבת שהיא מעין עולם הבא, אינה רק בשמור - שביתה ממלאכה (חיי עולם), אלא גם בזכור - קידוש אכילה ושתייה (חיי שעה), וגם מכך אפשר לשאוב נשמה יתירה. ובוה נתישבה דעתם שראו שניתן למצוא קורת רוח של מעין עולם הבא גם במושגים של העולם הזה, וניתן לשלב חיי שעה וחיי עולם ולקדשם כאחד.

*

רבנו יוסף חיים זצ"ל בספרו "בן יהודע" (עירובין ג' ע"א) מסביר יפה שמסיבה זו מברכים בשבת איש את רעהו ב"שבת-שלום", כיון שהשבת עושה שלום בין הגוף לנשמה, בניגוד לימי החול שבהם קיים מאבק בין הגוף הדורש תאוות לנשמה המבקשת להתנזר מתאוות.

והסביר זאת במשל לאדם שמתה עליו אשתו רח"ל, והניחה אחריה בן יחיד. קשתה עליו אלמנותו, ובנה את ביתו עם אלמנה שלה בת יחידה.

השלום והאהבה יכלו לשרור ביניהם, אלמלא העיב כל העת המתח והחשד - הבעל חשד כל העת באשתו שהיא מרבה לתת ולפנק את בתה על חשבון בנו, ואילו האשה היתה רוטנת תמיד על בעלה שהוא משקיע הרבה בבנו על חשבון בתה. החשדות יצרו איבה וטיפחו טינה, והאווירה היתה עכורה.

גדלו הבן והבת, וההורים נמנו וגמרו להשיאם יחדיו. והנה מאז שבתה המחלוקת והשלום והשלוח שררו בביתם. כעת הבת החורגת היא אשת בנו והוא חפץ בטובתה, והיא גם היא חפצה בטובת בנה החורג שהפך כעת לחתנה.

כך גם בימות החול. בין הגוף לנשמה שורר מתח תמידי - הגוף מקפיד על הנשמה שחפצה להרבות בסיגופים, ואילו הנשמה מקפידה על הגוף שחפץ בריבוי תאוות. הואיל וכך נקרע האדם בין רצון הגוף לרצון הנשמה, בבחינת "אוי לי מיוצרי, ואוי לי מיצרי". כיון שבאה השבת שהעונג הגשמי שבה טוב לנשמה, עושים שלום ביניהם ושמחים יחדיו.

רשב"י בדרגתו הגבוהה סבר שיש לכל יהודי את היכולת להקדיש את חייו באופן מוחלט ללימוד תורה ועשיית מצוות, כך שהצורך בחיי מעשה ועול דרך ארץ מתייתר. ולכן פסק (ברכות ל"ה ע"ב) שיהודי מחויב למצות את יכולותיו ולהקדיש כל חייו לתורה בלי השתדלות לפרנסה.

רבי שמעון בר יוחאי נהג כך הלכה למעשה, כאשר ברח והתחבא מפני הרומאים שביקשו להורגו, ושהה במערה יחד עם בנו התנא רבי אלעזר במשך שלש עשרה שנים שבהן עסקו אך ורק בלימוד התורה בקדושה וטהרה. לאחר שנים עשרה שנה שהיו טמונים במערה, יצאו רשב"י ובנו והתפלאו לראות אנשים חורשים וזורעים. בדרגתם הגבוהה הם לא יכלו לסבול מציאות של אנשים שאינם עוסקים רק בתורה, והביעו כלפיהם זעזוע: "מניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה?!" כל מקום שהיו נותנים בו עיניהם היה נשרף. הם חיו בתפיסה שכל מהותה היתה חיי עולם - עולם הבא, שאכן אין בו מקום לעבודה ועמל גשמי. אך זה לא הסתדר עם המציאות של אנשי דורם, ולכן יצאה בת קול וקראה: "להחריב עולמי יצאתם? חזרו למערכתכם!" (שבת ל"ג ע"ב). חזרו למערה למשך שנה נוספת, עד שיצאה בת קול והתירה להם לצאת מן המערה.

הגאון הראשון לציון רבי אליהו בקשי דורון זצ"ל בספרו "בנין אב" (ח"ג עמ' קפ"א) מחדש שלאחר שיצאו רשב"י ובנו בפעם השניה מהמערה חל שינוי מסוים בתפיסתם. מי שגרם להם את השינוי הוא זקן אחד, וכפי שמספרת הגמרא שם שבפעם השניה שיצאו, ראו ביום ששי בזמן בין השמשות יהודי זקן רץ ובידו שני בדי הדס. עצרו אותו ושאלוהו "למה לך שני בדי הדס?", והוא השיב: "לכבוד שבת". שאלוהו "לא די לך באחד?". ענה: "אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור". התפעל רשב"י מן הזקן ואמר לבנו: "ראה כמה חביבות מצוות על ישראל". ומסיימת הגמרא שבעקבות זה נתישבה דעתם.

במה נחה דעתם במעשהו הפשוט לכאורה של אותו זקן, הרי טענתם בעינה עומדת שעוסקים בחיי שעה ועוזבים חיי עולם?

אלא ששיטתו של רשב"י שכדי לזכות בחיי עולם אין

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

הנפטר שיצא מקברו

אך בכך לא תם מסע הלוייה החריג, הלווייה המשיכה עד הר הזיתים, הורידו את מיטת הרב לקבר שנכרה מבעוד מועד, המיטה כוסתה בעפר ובאבנים לכמה רגעים, ולאחר מכן יצא "המת" מקברו.

לאחר צידוק הדין וקדיש, שב הרב לביתו, ומאז אמר על "עצמו" קדיש במשך שנה שלימה. אפילו שבעה ושלושים נהג הרב, כאשר בסוף השבעה והשלושים ערך תיקון כרת ופיזור צדקה לעניי העיר.

מסע הלוייה נערך ביום הולדתו של הצדיק, וכך הוא ביקש להזכיר לעצמו את יום המיתה, ולתקן מה שניתן לתקן כבר בחיי חיותו.

הראשון לציון הגאון רבי מרדכי אליהו זצ"ל בילדותו היה עד ללווייה זו, וכך הוא מספר עליה מנקודת מבטו כילד: "בהיותי ילד, גרתי ברובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים. יום אחד, בדרכי לכותל המערבי, ראיתי מרחוק המולה של עשרות אנשים שהולכים ובוכים... ילד סקרן הייתי, ומיהרתי לראות על מה המהומה. כשניסיתי להתקרב, הרחיקו אותי ואמרו לי: "לך מכאן ילד, זה לא בשבילך!". כמובן זה רק הגביר את סקרנותי, עליתי למקום גבוה, ומשם צפיתי על כל המתרחש. ראיתי שחלק מהאנשים נושאים מיטה של נפטר. הבנתי שזו הלוייה שנערכת לאדם גדול שנפטר. לתדהמתי הרבה, אני רואה אותם עוצרים, ולפתע, מתוך המיטה יוצא הבר-מינן בבגדי התכריכים, שם את ידו על עיניו וקורא בקול: "שמע ישראל, ה' אלוהינו ה' אחד!", לאחר מכן חוזר לארון וכולם גועים בבכי סוער. צבטתי את עצמי לוודא שאיני הוזה. למרות שנבהלתי מהמחזה, המשכתי לעקוב אחרי הלוייה עד שהגיעה לבית הקברות שב"הר הזיתים", שם המת קפץ מהארון ונכנס אל קברו בכוחות עצמו... כעבור מספר רגעים, יצא משם ה"נפטר", וכולם התפזרו יחד אתו.

היה זה יום נינוח ושגרתי ברובע היהודי בירושלים. לפתע, בלי כל התראה מוקדמת, יצא הכרוז כי לווייתו של הצדיק רבי יצחק אלפיה זצ"ל תצא בשעה הקרובה מביתו. קודם לכן לא היה ידוע שבריאותו רופפת, והבשורה נפלה על תושבי הרובע כרעם ביום בהיר.

רק תלמידיו ומקורביו שהיו בסוד העניינים ידעו כי אין מדובר בלווייה רגילה...

בתוך החדר פנימה, שכב הרב לבוש תכריכים לבנים, כשתלמידיו הקרובים מקיימים בו לפי בקשתו סדר מיוחד של ארבע מיתות בית דין. במעמד מצומצם בחדר החשוך שהואר בנרות נשמה, החל הרב לקרוא את כל סדר התפלה לגוסס, הוידוי וקריאת שמע.

בינתיים, המונים התאספו סביב ביתו של הרב, מופתעים ותמהים. לאחר דקות ארוכות הוצאה מיטתו של הרב בלווייה המונית לכיוון הר הזיתים, כאשר לאורך הדרך קוראים המלווים בקול גדול מזמור "יושב בסתר".

והנה כאשר הגיעה המיטה לבית החולים "משגב לדך", קרה משהו שהדהים את כולם.

למרבה ההפתעה, הנפטר הסיר את הטלית וקם לפתע מתוך המטה.

בעוד הקהל המומים מהמחזה דלא מעלמא הדין שנגלה לעיניהם, החל "המת-החי" לעורר את לבם לתשובה בדברי כיבושים ומוסר נוקבים, כשהוא חותם בקבלת עול מלכות שמים ואמירת קדיש.

הדברים שנשמעו מהצדיק הקדוש, עטוף תכריכים ובדרכו לבית הקברות, גרמו לחרדת אלוקים והתעוררות עצומה.

ראשון בקודש

בית הכנסת הראשון לעדות המזרח בבני ברק

בית כנסת "עולי משה" ברחוב קאליש. נוסד בשנת תש"ח ע"י כמה מעולי פרס. כשהגיע הגאון רבי מוכאל חי זרקוף זצ"ל לבני ברק (בערך בשנת תש"י), נתבקש מראשי הקהילה המשהדית שנמנו בין תלמידיו עוד בחיותו במשהד לשמש כרב בית הכנסת, תפקיד אותו נשא שנים רבות. בהמשך, הרחיבו את שטח בית הכנסת והמקום הפך להיות בית כנסת ובית מדרש מרכזי לכל תושבי האזור, כאשר שיעורי תורה רבים נשמעים בין כתליו במשך רוב שעות היום. שיעורו הנודע של מופת הדור מרן רבי עובדיה יוסף זצוק"ל מוירא מוצאי שבת, נוסד בבית כנסת זה בחיות מרן מכהן כרב תל אביב (בשנים תשכ"ה-תשל"ג).

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאוזו שליט"א

שאלה: מה טעם המנהג שהחזן אומר לפני ספירת העומר "ברשות מורי ורבותי!", הרי כל אחד מברך לעצמו?
תשובה: מנהג זה לומר ברשות מורי ורבותי מובא בכמה סידורים. והוא טוב לענין שאם שכח מישהו לספור באחד הלילות, שידע שהש"ץ מתכוין בברכה להוציאו ידי חובה.

שאלה: אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות הבאים להתפלל בבית הכנסת משבת לשבת וסופרים ספירת העומר בברכה, האם יש למונעם מלברך, או שיש להם על מה לסמוך?
תשובה: יש להעלים מהם עין, אך אפשר לומר הדין בדרשה, והשומע ישמע.

שאלה: קמן שהגדיל בימי הספירה, האם רשאי לספור בברכה?
תשובה: יבקש מהש"ץ שיכוין עליו בברכתו ויענה אמן ויספור עמו בלחש. ומי שמברך יש לו על מה לסמוך.

שאלה: אדם שספר ספירת העומר, אך "חלם" ולא כיוון למה שאמר, האם יצא?
תשובה: נראה שתלוי במחלוקת האחרונים [עיין כף החיים סי' תפ"ט אות כ'] אם יוצאים ידי חובת ספירת העומר בלשון הקודש כשאינו מבין מה שאומר. ואפשר דהכא לכו"ע יצא, שגם כשהוא "חולם" בודאי יודע "בהרגשה כהה" (בתת-מודע) שהוא סופר את העומר, והרי דייק בספירה ולא טעה. וכיוצא בו ראיתי בשם החזן איש לגבי תפילה שלא בכונה [ועיין בילקוט יוסף ח"א עמוד קנ"ח בהערה], ואכמ"ל.

שאלה: האם צריך לעמוד בקריאת "למנצח" ו"אנא בכח" שאומרים אחר ספירת העומר?
תשובה: אין צריך. ושוב הראוני בכה"ח (סי' תפ"ט סק"ח) בשם שער הכוונות, שיאמר מזמור אלהים יחננו וגו' כולו מעומד. ע"ש. ונראה שאינו מן הדין, דאפי' ספירת העומר עצמה מעומד מדכתיב בקמה בקומה לא נמצא בש"ס כידוע, רק נכון לנהוג כן.

שאלה: מה דין שמיעת שירים בימי ספירת העומר: ביום ששי, במוצאי שבת, בערב ראש חודש ובראש חודש?
תשובה: ביום ששי אחר חצות מותר, במוצ"ש לא (כיון שרוב העולם אינם נוהרים בסעודה רביעית ובפיוטי מוצ"ש). בר"ח – כן. בי"ד באייר (פסח שני) כן, וכך נהגו בחו"ל בהילולא דרמב"ה, וכמדומה שכן נוהגים גם בטבריה.

שאלה: נהגו ישראל שלא לשמוע שירים עם נגינה בימי ספירת העומר ובין המצרים, מהו לשמוע שירי רגש שקטים שאינם קצביים, המעוררים באדם רגש ותשוקה לקדוש ברוך הוא?
תשובה: בלי מוזיקה אפשר לשיר ולהשתפך בתפלה, כלומר בלי כלים וגם לא מרדיו והקלטה עם כלים.

חידת השבוע

כיצד יתכן שאדם שכח להזכיר יעלה ויבוא ביום ראש חודש ועקר רגליו ובכל זאת אינו חייב לחזור?

הפתרון: אם שכח בתשלומים של ערבית. ואמנם יש החולקים בזה, ולכן פסק בהלכה ברורה (סי' ק"ח סעי' כ"ט) שיתפלל שוב בתנאי של נדבה.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה

לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל